

УГОЛОВНОЕ ПРАВО И КРИМИНОЛОГИЯ

УДК 343.211

Берзін П.С.

ПРО ДЕЯКІ ВАРІАНТИ «НЕГАТИВНИХ ЗМІН» В ОБ'ЄКТІ ЗЛОЧИНУ

Стаття присвячена аналізу деяких типів заподіяння шкоди та отримання доходу як компонентів складу злочину. Досліджуються окремі варіанти їх виникнення.

Ключові слова: шкода, дохід, об'єкт злочину, склад злочину.

Особливості виділення основних варіантів утворення негативних змін в об'єкті злочину пов'язуються передусім з їх врахуванням при формулюванні найбільш типових форм оцінки, що відображає значимість цих змін для окремих осіб, їх груп, суспільства чи держави і використовується при кваліфікації злочинів. Незважаючи на те, що останнім цьому питанню приділялася незначна увага переважно на рівні науково-практичних коментарів (зокрема, С.Д. Шапченком), необхідність подальшої розробки такої «варіативності» обумовлюється якраз неоднозначним підходом щодо розуміння змісту тих компонентів (елементів) об'єкта злочину, що зазнають певного впливу в результаті впливу (посягання) на них. Тому метою цієї статті слід обрати визначення основних варіантів негативних змін в об'єкта злочину, які (зміни) утворюються в результаті впливу (посягання) на них. З урахуванням цього доцільним видається постановка наступних завдань дослідження: 1) розглянути нормативну визначеність соціальної значимості цих змін, яка забезпечується виконанням охоронних та регулятивних завдань, що стоять перед кримінальним правом як окремою галуззю права; 2) сформулювати підстави для висновку, що найбільш типові форми зазначеної оцінки мають бути виділені, перш за все, за такими ознаками: а) яких втрат «зазнали» конкретні носії (людина як потерпілий, суспільно або держава) конкретних благ або інші різновиди цінностей (соціальних цінностей); б) які витрати здійснили ці носії для відновлення порушеного таким впливом конкретного блага; в) яка вигода могла б бути одержана конкретним носієм названих благ, що зазнав зазначених втрат або здійснив будь-які витрати для відновлення порушеного блага, у разі відсутності впливу спрямованого на нього (носія благ) суспільно небезпечного діяння, визначеного законом як злочин; г) яка вигода одержується винною особою в результаті впливу на компоненти (елементи) соціальних цінностей названого різновиду суспільно небезпечного діяння.

За особливостями «ураження» відповідних компонентів (елементів) об'єкта злочину основні варіанти (типи) утворених в ньому змін передбачають:

1) наявність утворення характерних для відповідного закінченого злочину змін компонентів об'єкта злочину, які (зміни) повністю «підтверджуються» у типових формах зазначеної оцінки і можуть виразитись: а) лише в порушенні встановленого в державі порядку (правопорядку) і, відповідно, в дезорганізації (розладі організації) певного стану суспільних відносин; б) крім зазначених у п. «а» змін – у тому, що

конкретний носій зазначених вище благ зазнав шкоди того виду чи розміру, які характерні для відповідного закінченого злочину (зокрема, у певних втратах або витратах, які будь-який із названих носіїв конкретних благ зробив чи мусить зробити для відновлення свого порушеного блага); в) крім зазначених у п. «а» змін – у тому, що винна особа одержала конкретну вигоду того виду чи в тому розмірі, які характерні для відповідного закінченого злочину; г) крім зазначених у п. «а» змін – у тому, що винна особа здійснює «поводження» у будь-яких формах із зазначеними вище предметами злочину, що характерне для відповідного закінченого злочину;

2) наявність утворення характерних для відповідного закінченого злочину змін компонентів (елементів) об'єкта злочину, які (зміни) повністю «підтверджуються» у типових формах зазначеної оцінки і можуть виразитись, крім зазначеної у п. 1 дезорганізації певного стану суспільних відносин, – у створенні реальної загрози: а) заподіяння шкоди того виду та розміру, що характерні для відповідного закінченого злочину; б) заподіяння шкоди того виду, який характерний для відповідного закінченого злочину, але не в тому розмірі; в) одержання винною особою конкретної вигоди того виду та в тому розмірі, що характерні для відповідного закінченого злочину; г) одержання винною особою конкретної вигоди того виду, що характерний для відповідного закінченого злочину, але не в тому розмірі; г) «поводження» у будь-яких формах із конкретними предметами злочину, але не того виду, який характерний для відповідного закінченого злочину; д) «поводження» у будь-яких формах із предметами злочину того ж виду, який характерний для відповідного закінченого злочину, але в іншому розмірі (обсязі) чи іншої вартості;

3) взаємозв'язок (взаємодію) характерних для незакінченого злочину змін компонентів (елементів) об'єкта злочину, які повністю «не підтверджуються» у типових формах названої оцінки, та ступеня реалізації особою її злочинного наміру, що в кінцевому підсумку може (взаємозв'язок) виразитись: а) лише в порушенні встановленого в державі порядку (правопорядку), що зумовлює дезорганізацію певного стану суспільних відносин. Наприклад, придбання особою гасу для умисного знищення чужого будинку шляхом підпалу і зберігання його у каністрі в своєму сараї; б) крім зазначених у п. «а» змін – у тому, що конкретний носій певних благ зазнав відповідної шкоди, але не того виду, який характерний для відповідного закінченого злочину; в) крім зазначених у п. «а» змін – у тому, що конкретний носій зазначених вище благ зазнав шкоди того ж самого виду, який характерний для відповідного закінченого злочину, але в іншому (меншому) розмірі; г) крім зазначених у п. «а» змін – у тому, що винна особа одержала конкретну вигоду, але не того виду, який характерний для відповідного закінченого злочину; г) крім зазначених у п. «а» змін – у тому, що винна особа одержала конкретну вигоду того самого виду, який характерний для відповідного закінченого злочину, але не в тому (меншому) розмірі (обсязі); д) крім зазначених у п. «а» змін – у тому, що винна особа здійснює «поводження» у будь-яких формах із конкретними предметами злочину, але не того виду, який характерний для відповідного закінченого злочину; е) крім зазначених у п. «а» змін – у тому, що винна особа здійснює «поводження» у будь-яких формах із предметами злочину того ж виду, який характерний для відповідного закінченого злочину, але в іншому розмірі (обсязі) чи іншої вартості;

4) поєднання незалежно від послідовності будь-яких із названих вище змін, які одночасно характерні для незакінченого та закінченого злочинів і повністю та/або частково «підтверджуються» у типових формах зазначеної оцінки (залежно від ступеня реалізації особою її злочинного наміру), що може виразитись: а) в порушенні встановленого в державі порядку (правопорядку), що зумовлює дезорганізацію певного стану суспільних відносин, поєднаного (альтернативно поєднаного) із: реальною загрозою заподіяння шкоди конкретному носієві відповідних благ та/або одержання винною особою вигоди того виду та розміру, що характерні для певного закінченого злочину; реальною загрозою заподіяння шкоди конкретному носієві відповідних благ та/або одержання винною особою вигоди того виду, що характерний для певного закінченого злочину, але не в тому (меншому) розмірі; реальним заподіянням шкоди конкретному носієві певних благ, але не того виду, який характерний для відповідного закінченого злочину; реальним заподіянням відповідному носієві певних благ шкоди того ж виду, який характерний для відповідного закінченого злочину, але не в тому (меншому) розмірі; одержанням винним конкретної вигоди, але не того виду, що характерний для відповідного закінченого злочину; одержанням винним конкретної вигоди того ж виду, що характерний для відповідного закінченого злочину, але не в тому (меншому) розмірі; «поводженням» у будь-яких формах із конкретними предметами злочину, але не того виду, який характерний для відповідного закінченого злочину; «поводженням» у будь-яких формах із предметами злочину того ж виду, який характерний для відповідного закінченого злочину, але в іншому (меншому) розмірі (обсязі) чи іншої вартості; б) крім зазначених у п. «а» змін – у тому, що конкретний носій зазначених вище благ зазнав шкоди того виду чи розміру, що характерні для відповідного закінченого злочину, яке поєднується із: реальною загрозою заподіяння шкоди конкретному носієві відповідних благ та/або одержання винною особою вигоди того виду та розміру, що характерні для певного закінченого злочину; реальною загрозою заподіяння шкоди конкретному носієві відповідних благ та/або одержання винною особою вигоди того виду, що характерний для певного закінченого злочину, але не в тому (меншому) розмірі; реальним заподіянням шкоди конкретному носієві певних благ, але не того виду, який характерний для відповідного закінченого злочину; реальним заподіянням відповідному носієві певних благ шкоди того ж виду, який характерний для відповідного закінченого злочину, але не в тому (меншому) розмірі; одержанням винним конкретної вигоди, але не того виду, що характерний для відповідного закінченого злочину; одержанням винним конкретної вигоди того ж виду, що характерний для відповідного закінченого злочину, але не в тому (меншому) розмірі; «поводженням» у будь-яких формах із конкретними предметами злочину, але не того виду, який характерний для відповідного закінченого злочину; «поводженням» у будь-яких формах із предметами злочину того ж виду, який характерний для відповідного закінченого злочину, але в іншому (меншому) розмірі (обсязі) чи іншої вартості; в) крім зазначених у п. «а» змін – у тому, що одержання винною особою конкретної вигоди того виду чи в тому розмірі, які характерні для відповідного закінченого злочину, поєднується із: реальною загрозою заподіяння шкоди конкретному носієві відповідних благ та/або одержання винною особою вигоди того виду та розміру, що характерні для певного закінченого злочину; реальною загрозою заподіяння шкоди конкретному носієві відповідних благ та/або одержання винною

особою вигоди того виду, що характерний для певного закінченого злочину, але не в тому (меншому) розмірі; реальним заподіянням шкоди конкретному носієві певних благ, але не того виду, який характерний для відповідного закінченого злочину; реальним заподіянням відповідному носієві певних благ шкоди того ж виду, який характерний для відповідного закінченого злочину, але не в тому (меншому) розмірі; одержанням винним конкретної вигоди, але не того виду, що характерний для відповідного закінченого злочину; одержанням винним конкретної вигоди того ж виду, що характерний для відповідного закінченого злочину, але не в тому (меншому) розмірі; «поводженням» у будь-яких формах із конкретними предметами злочину, але не того виду, який характерний для відповідного закінченого злочину; «поводженням» у будь-яких формах із предметами злочину того ж виду, який характерний для відповідного закінченого злочину, але в іншому (меншому) розмірі (обсязі) чи іншої вартості; г) крім зазначених у п. «а» змін – у тому, що «поводження» у будь-яких формах винною особою із певними предметами злочину, що характерне для відповідного закінченого злочину, поєднується із: реальною загрозою заподіяння шкоди конкретному носієві відповідних благ та/або одержання винною особою вигоди того виду та розміру, що характерні для певного закінченого злочину; реальною загрозою заподіяння шкоди конкретному носієві відповідних благ та/або одержання винною особою вигоди того виду, що характерний для певного закінченого злочину, але не в тому (меншому) розмірі; реальним заподіянням шкоди конкретному носієві певних благ, але не того виду, який характерний для відповідного закінченого злочину; реальним заподіянням відповідному носієві певних благ шкоди того ж виду, який характерний для відповідного закінченого злочину, але не в тому (меншому) розмірі; одержанням винним конкретної вигоди, але не того виду, що характерний для відповідного закінченого злочину; одержанням винним конкретної вигоди того ж виду, що характерний для відповідного закінченого злочину, але не в тому (меншому) розмірі; «поводженням» у будь-яких формах із конкретними предметами злочину, але не того виду, який характерний для відповідного закінченого злочину; «поводженням» у будь-яких формах із предметами злочину того ж виду, який характерний для відповідного закінченого злочину, але в іншому (меншому) розмірі (обсязі); г) крім зазначених у п. «а» змін – у реальній загрозі заподіяння шкоди та/або одержання винним вигоди того виду та розміру, що характерні для відповідного закінченого злочину, поєднаної із: реальною загрозою заподіяння шкоди та/або одержання винним вигоди того ж виду, який характерний для відповідного закінченого злочину, але не в тому (меншому) розмірі; реальним заподіянням шкоди конкретному носієві певних благ, але не того виду, який характерний для відповідного закінченого злочину; реальним заподіянням шкоди конкретному носієві певних благ того ж виду, який характерний для певного закінченого злочину, але не в тому (меншому) розмірі; одержанням винним конкретної вигоди, але не того виду, що характерний для відповідного закінченого злочину; одержанням винним конкретної вигоди того самого виду, що характерний для відповідного закінченого злочину, але в іншому (меншому) розмірі; «поводженням» у будь-яких формах із конкретними предметами злочину, але не того виду, який характерний для відповідного закінченого злочину; «поводженням» у будь-яких формах із предметами злочину того ж виду, який характерний для відповідного закінченого злочину, але в іншому розмірі (обсязі) чи іншої вартості; д) у

характерний для відповідного закінченого злочину, але в іншому розмірі (обсязі) чи іншої вартості;

5) поєднання незалежно від послідовності будь-якої (будь-яких) із названих вище змін (варіантів), які одночасно характерні для незакінченого та закінченого злочинів і повністю та/або частково «підтверджуються» у типових формах зазначеної оцінки, що залежить від помилки щодо особи потерпілого і виражається у будь-яких змінах, описаних у п. 1; такі зміни можуть поєднуватися із: а) реальною загрозою заподіяння шкоди конкретному носієві відповідних благ та/або одержання винною особою вигоди того виду та розміру, що характерні для певного закінченого злочину; б) реальною загрозою заподіяння шкоди конкретному носієві відповідних благ та/або одержання винною особою вигоди того виду, що характерний для певного закінченого злочину, але не в тому (меншому) розмірі; реальним заподіянням шкоди конкретному носієві певних благ, але не того виду, який характерний для відповідного закінченого злочину; в) реальним заподіянням відповідному носієві певних благ шкоди того ж виду, який характерний для відповідного закінченого злочину, але не в тому (меншому) розмірі; г) одержанням винним конкретної вигоди, але не того виду, що характерний для відповідного закінченого злочину; г) одержанням винним конкретної вигоди того ж виду, що характерний для відповідного закінченого злочину, але не в тому (меншому) розмірі; д) «поводженням» у будь-яких формах із конкретними предметами злочину, але не того виду, який характерний для відповідного закінченого злочину; е) «поводженням» у будь-яких формах із предметами злочину того ж виду, який характерний для відповідного закінченого злочину, але в іншому (меншому) розмірі (обсязі) чи іншої вартості.

Викладені в цій статті основні підходи щодо розуміння механізму утворення негативних змін в об'єкті злочину, їх врахування при кваліфікації та загальна характеристика основних варіантів утворення цих змін являють лише початок у дослідженні поняття злочинних наслідків як кримінально-правового явища (феномену). У подальшому слід розглянути особливості основного юридичного змісту «підтвердження» відповідного типу негативних змін в об'єкті злочину змістом типових форм названої оцінки в кримінальному праві.

Берзин П.С. О некоторых вариантах «негативных изменений» в объекте преступления.

Статья посвящена анализу некоторых типов причинения вреда и извлечения дохода как компонентов состава преступления. Исследуются некоторые варианты их возникновения.

Ключевые слова: вред, доход, объект преступления, состав преступления.

Berzin P.S. About the some variants of «negative changes» in the object of crime.

The article is dedicated to analysis of the some types of demnification and extraction of profit, which are components of corpus delict. Some variants of origin of these types are investigational.

Key words: harm, profit, object of crime, corpus delict.

Надійшла до редакції 15.12.2008 р.